

تیمارهای کلاسیک

مجموعه پادشاهی قاجاریه
مهر آن انشائی

www.ketab.ir

شماره کتابخانه : ۲۷۶ : ۳۲

٩٥٠٠ تومان

تلفن مرکز بخش (چشمه): ۶۶۴۹۲۵۲۴

فهرست مطالب

۹	دیباچه
۱۳	سه یادداشت به زردشتی
۱۹	یادداشتهایی دربارهٔ صوف، فتوت و قلندری
۵۱	منوچهری و شاسنامه
۵۷	یادداشتهایی دربارهٔ برخی حکایات مثنویهای عطار
۷۳	از سخن مولانا جلال‌الدین
۹۳	سماع سعدی و طریقهٔ تصوف
۱۱۳	سفرهای شیخ اجل سعدی
۱۲۷	یادداشتهایی از زندگی‌نامه
۱۴۱	یادداشتهایی بر دیوان حافظ
۱۶۳	دربارهٔ قصهٔ حسین‌گرد شبستری
۱۷۱	یاد آرزو شمع‌مرده یاد آرزو
۱۷۷	فهرست راهنما

ای خدا! ای فضل تو حاجت روا
با تو یاد هیچ کس نبود روا
مثنوی

دیباچه

ما، ایرانیان، نخستین مقاله علمی و تحقیقی را به صورتی که امروزه در جهان پذیرفته است، دانشمندان غربی آموخته‌ایم. در آغاز، دانشمندان ایرانی عرصه ادبیات و تاریخ هم‌درون علامه محمد قزوینی و سیدحسن تقی‌زاده نوشتن مقاله‌های تحقیقی را غالباً از دانشمندان اروپایی آموختند و اندک‌اندک فاضلان درون ایران نیز به سرزشتن آنان پیروی کردند. اما غربیان این دست از نوشته‌های خود را به دست دیگران تقسیم کرده‌اند: مقاله تحقیقی^۱، گفتار^۲ و یادداشت^۳، که هر یک از لحاظ سبک و موضوع با هم تفاوتی دارد. در نشریات ادبی کشور ما مرسوم است که هر سه گونه، بلکه انشاءهای ادبی را هم «مقاله» بنامند و یا اگر اهل فضل و دانش «ای» بگویند، در ادبیات درمی‌یابند، به جای آنکه، آن‌گونه که در نشریات معتبر جهان رایج است، آنها را به صورت «یادداشت» عرضه کنند، به نکته خود سخنان نامربوط را درمی‌آمیزند و حاصل آن را به عنوان مقاله منتشر می‌کنند. در حقیقت، عرصه فرهنگ و ادبیات در جهان پیشرفته امروزی این‌گونه رفتار نمی‌شود. به هر تقدیر، بنده در طی نزدیک به سی سال مطالعه پیوسته متنیهای ادبی و

1. article
2. essay
3. note

عرفانی نکته‌هایی به ذهنم رسیده است که آنها را یا بر برگه‌هایی کوچک یادداشت کرده و در جعبه‌ای نگه داشته‌ام، و یا در حاشیه کتابهایی که مطالعه کرده‌ام، نوشته‌ام و یا برخی از آنها را سالها در گوشه ذهن و خاطر خود محفوظ داشته‌ام. نخست پاره‌هایی از آن نکته‌ها به طور پراکنده در مجله گردش میراث (دوره دوم، سال سوم، شماره‌های ۳۱-۳۵) منتشر گردید و سپس همانها با اندکی تغییر در کتاب عشق و شهاب و دندی (تهران، انتشارات به‌نگار، ۱۳۹۱) همراه با یادداشتها و مقاله‌هایی دیگر عرضه شد. چون برخی از خردنگاران حاصل روش ارائه آنها را پسندیده و این‌جانب را تشویق کرده‌اند، بر آن تصمیم گرفتم که این نکته‌ها را در قالب یادداشتهایی منظم در کتاب حاضر به اهل مطالعه تقدیم کنم.

در یادداشتها کتاب‌های منسجم مجموعه‌ای از نکته‌های نغز و سخنان تازه درباره زبان و ادب فارسی، تاریخ اجتماعی و فرهنگ مردم ایران ارائه شده که بیشتر آنها تاکنون منتشر نگردیده‌اند و خواننده هوشیار از مقایسه آنها با مقاله‌هایی که تاکنون منتشر کرده‌اند تفاوت یادداشت و مقاله را از نظر نگارنده درخواهد یافت.

چون همواره سودمندی نوشته‌های ادبی و تحقیق را در آن دانسته‌ام که با نقد و تحلیل همراه باشد، بسیاری از یادداشتها نکته‌ای نگفته صرفاً در حد گزارش و اطلاع‌رسانی نیست، بلکه با نقد ادبی در پیچیده است. به‌جز دو نوشته آغازین کتاب که به دین و عرفان و تصوّف و همچنین تاریخ اجتماعی مرتبط است، یادداشت‌های دیگر درباره ادبیات فارسی است که به مقدم و مختصر آنها با توجه به موضوع هر نوشته، ترتیب زمانی را لحاظ کرده‌ام. گزیده‌ام با این یادداشتها بر دانش خواننده بیافزایم و او را با ادبیات دیرپای فارسی و فرهنگ بسیار کهن ایرانی بیشتر و بهتر آشنا کنم.

خوشحالم که به فضل پروردگار بزرگ سرانجام در کتاب حاضر موفق به

نگارش و نشر دو نقد ادبی درباره سعدی شده‌ام که سالها آرزوی تألیف آنها را داشته‌ام. شک ندارم که خواننده نکته‌دان و دانا به تاریخ و ادب ایران، ارزش این یادداشتها را خواهد دانست.

در پایان این سخن یادآوری می‌کنم که هرچه از قهرمانان تاریخ و فرهنگ ادبیات ایران تقدیر کنیم و سخن گوئیم و بنویسیم، باز بسنده نخواهد بود. بزرگداشت شاعرانی چون فردوسی و سعدی و حافظ در واقع یعنی تکریم و بزرگداشت ملت ایران و قدردانی فرهنگ و هویت ایرانی.

در این روزها عصر انفجار ارتباطات است و فرهنگ سلطه‌گر غرب در سراسر گیت در جهان است، نمی‌توانیم فرزندان خود را در حصار در بند کنیم تا با این فرهنگ بیگانه آشنا نشوند. برای آنکه فرزندان این آب و خاک را از گزند و آسیب احتمالی فرهنگ وارداتی پاس بداریم، باید از زبان و ادبیات فارسی پاسداری کنیم و فرزندانمان را با تاریخ و ادب و فرهنگ خود آشنا سازیم تا آنان خود با آگاهی و آرزو از جهان تشخیص دهند.

بی‌گمان روزی عمر همه ما به سر می‌رسد. آمد اما آنچه گذشتگانمان برای ما باقی گذاشته‌اند و ما برای آیندگان باید باقی بگذاریم، ایران عزیز است. ایران تنها خاک و آب، شهرها، روستاها، راهها، کوهها و دشتها نیست. این همه اعضا و تن و کالبد ایران است اما این کالبد به وسیله می‌پنده است و آن چیزی جز فرهنگ و ادب ایرانی نیست که از ارکان مهم آن است. و احترام به دانشمند و شاعر و هنرمند و علاقه‌مندی به زبان فارسی است. و به هم‌چنانکه تن ایران را باید حفظ کنیم، روح و جان ایران را زنده نگاه داریم. در پایان از دوست جوان و فاضلم جناب آقای محمدمسامان جوادپور، دانشجوی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی، که در تصحیح و غلط‌یابی نمونه‌های چاپی و تهیه فهرست راهنما مرا یاری رسانده است سپاسگزارم.

و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت و الیه أُنِیب

مهران افشاری

تهران، باغ صبا، تیرماه ۱۳۹۲